

10. LEKCE

POSLÁNÍ

Křesťanská komunita a židovství

Kniha Skutky apoštolů vypráví o prvních letech života církve (od r. 33 do r. 61 po Kr.). Již na samém začátku této knihy zjišťujeme, že **všichni Ježíšovi učedníci byli židé**: apoštolové, Ježíšova matka Maria (srov. Sk 1,12-14; 2,1-4) i ti, kteří **přilnuli k prvotní skupině učedníků**, nebo ti, kdo se k judaizmu hlásili, i když nebyli židovského původu, přijali však obřizku, a stali se tedy součástí vyvoleného národa (srov. Sk 2,14-15). **Proto bylo přirozené, že se nadále zachovávala tradice židovského náboženství** (srov. Sk 2,46; 3,1). **Mezi rodícím se křesťanstvím a židovskou vírou se však začaly projevat ideové rozdíly související s uznáním Ježíše jako Mesiáše**; jestliže nebyl přijat Ježíš, nemohli být přijati ani jeho následovníci. **Lukáš nás seznamuje s tím, jak se tento konflikt vyvíjel.**

1. Křesťanství – židovská sekta

V židovském náboženství existovaly různé skupiny, zvané „seky“. Vedle farizeů a saduceů, kteří – i když s určitými vzájemnými rozdíly – představovali tradiční a oficiální víru (Sk 23,6-9), tu byli také eséni (jistý druh asketicko-mnišské skupiny), kteří žili odloučeným životem v Kumránu na březích Mrtvého moře, věnovali se modlitbě a studiu Písma. Odmítali oficiální liturgický kalendář a nedocházeli do chrámu, polemizovali s kněžími a zpochybňovali jejich legitimitu. Očekávali příchod Mesiáše a s ním příchod eschatologické éry. Existoval též velký počet různých křesťanských hnutí, pro něž bylo charakteristické zdůrazňování křtu a morálního obrácení v atmosféře eschatologického očekávání.

Učedníci-křesťané se zpočátku jeví jako jedna z mnoha sekt, sekta nazorejských (i „nazarénských“ – Sk 24,5; 24,14; 28,22). Tato sekta působila navenek zcestně: její stoupenci uctívali jistého Ježíše, kterého považovali za slíbeného Mesiáše a o němž prohlašovali, že vstal z mrtvých a sedí po pravici Otce, přestože byl židovskými představiteli odsouzen na smrt. Kázali a jednali v jeho jménu, nadále však chodili do chrámu, respektovali židovský zákon, náboženské autority, ale byli připraveni ke konfrontaci s nimi. Jejich vůdcové byli obyčejní nevzdělaní lidé, nepocházející z kněžského rodu. Rozpačitost náboženských autorit byla tedy pochopitelná (Sk 4,13-17; 5,34-39).

Je třeba uznat, že i když nazorejská skupina žila v lůně židovského náboženství, jeví se některé její postoje jako rozporuplné. Proto bude Pavel tuto novou sektu pronásledovat s přesvědčením, že s sebou přináší něco revolučního.

2. Konflikt s židovskými autoritami

Přečteme-li si pozorně 3., 4. a 5. kapitulu Skutků, pochopíme příčiny tohoto konfliktu.

• První pronásledování:

- Petr a Jan a uzdravení chromého (Sk 3,1-11);
- Petrova řeč v chrámě (Sk 3,12-26);
- Petr a Jan před veleradou (Sk 4,1-22);
- modlitba apoštolů (Sk 4,23-31).

• Druhé pronásledování:

- uvěznění a osvobození apoštolů (Sk 5,17-21);
- apoštolové před soudem (Sk 5,26-33.40).

• Třetí pronásledování:

- zatčení Štěpána (Sk 6,8-14);
- Štěpánova řeč a jeho mučednická smrt (Sk 7);
- pronásledování církve (Sk 8,1-3).

• Čtvrté pronásledování králem Herodem:

- Jakubova mučednická smrt (Sk 12,1-2);
- Petrovo zatčení a osvobození (Sk 12,3-19).

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail:
bks@koinonia.cz
Web site:
www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

3. Otevřenost prvotní církve vůči židům mluvícím řecky – helénistům (srov. Sk 6,1-6)

Rozlišujeme tři skupiny učedníků:

a) Židokřesťané žijící v Izraeli, kteří mluvili aramejsky a v liturgickém slavení užívali biblické texty psané hebrejsky. Ve Skutcích (3. kap.) čteme, že se Petr obrací právě k této skupině.

b) Židokřesťané žijící v diaspoře (v Antiochii, Alexandrii, v Římě atd.), **hovořící řecky, čtoucí Písmo řecky**, mající vlastní synagogy a kulturu odlišnou od židů z Izraele. To jsou helénisté.

Do této skupiny můžeme přiřadit **proselyty**. To jsou ti, kteří – ač nejsou původem židé – přijali židovské náboženství a obřizku, a tak byli připojeni k vyvolenému národu. Rovněž sem zařazujeme i **tzv. bohobojné**, kteří se židovstvím sympatizovali, navštěvovali synagogy, ale nebyli obřezáni a ani se jich netýkaly obřadní praktiky vyplývající ze Zákona. Např. Pavlova řeč v antiochijské synagoze je určena právě židům a proselytům z diaspory (srov. Sk 13,14-43).

c) Pohanokřesťané, kteří neuctívají jediného Boha a Písmo neznají

Např. Pavlova řeč na Areopagu v Athénách (srov. Sk 17,16-34).

Tyto tři skupiny dávají vzniknout třem skupinám křesťanů: Petr pochází z první skupiny, Pavel ze druhé, Mikuláš je proselyta (srov. Sk 6,5), Kornélius patří k bohobojným (srov. Sk 10) a Dionysios je pohanského původu (srov. Sk 17,34).

Od 6. do 15. kapitoly Lukáš ukazuje na postupné rozšiřování církve uprostřed pronásledování i řešení vnitřních problémů. **Církev se zrodila v srdci judaizmu a první křesťané židovského původu měli velké potíže s přijetím toho, že se ostatní křesťané neřídí židovskými zvyklostmi** (srov. Sk 11,1-3; 15,1.5).

I když je život prvotní křesťanské komunity popisován jako velmi harmonický, **v 6. kapitole zaznamenáváme počátek vnitřních sporů**. V jeruzalémské církvi byli zastoupeni helénisté, kteří si stěžovali na židy, že zanedbávají jejich vdovy v každodenním rozdělování. Proto ze svého středu zvolili **sedm mužů hovořících řecky, z nichž jeden byl proselyta. To vlastně jen dokazuje, že v komunitě byly zastoupeny různé skupiny s odlišným náboženským pojetím**.

V Jeruzalémě žili tedy kromě židů mluvících aramejsky také židé hovořící řecky, **helénisté**, původem pravděpodobně z diaspory (rozptýlení po světě), kteří se do Jeruzaléma vrátili. Díky **svým kontaktům a své univerzálnější kultuře vystupovali vůči vnějšímu světu otevřeněji než židé. Budou to právě oni, kdo dají podnět k misionářské aktivitě**.

Obě skupiny náležely k vyvolenému lidu. **Helénisté tvořili odlišnou skupinu a měli své vlastní představené** – oněch „**Sedm**“ (počet označující pohanské národy, které obývaly kenaanskou zemi – srov. Sk 13,19). Helénistická skupina křesťanů tak získala vlastní uspořádání nezávislé na skupině židovské. Všech Sedm nese řecká jména a Mikuláš, poslední z nich, je proselytou z Antiochie, tedy původně pohan, který se stal židem.

Konflikt byl nevyhnutelný. Nezbyvalo nic jiného, než se buď uzavřít do konzervativní židovské tradice s rizikem vzniku ghetta, nebo se otevřít, a tak přijmout nové tendence s novou interpretací starých tradic a odpovídat na výzvy přicházející z okolního světa.

Zdánlivě jde pouze o okrajový konflikt, jenž se týkal každodenního rozdělování vdovám. Z Lukášova pohledu **helénisté ve skutečnosti předkládají závažnější problematiku: je církev jednoduše židovskou sektou nazorejských vedle mnoha jiných, nebo komunitou otevřenou univerzalitě, ačkoliv nezapírá své židovské kořeny?**

V samotném srdci prvotní křesťanské církve tak dochází ke krizi.

Apoštolové vložení rukou na oněch Sedm uznávají jejich úřad a zavádějí inovaci, která se stane pro církev novým misionářským impulsem a povede k otevření se všem národům.

Komunita zvolí sedm helénistů a apoštolové jejich autoritu zpečetí vkládáním rukou. Kandidáti musí mít dobrou pověst a být plni Ducha svatého, moudrosti a víry. Každá služba, i materiální, má ekleziální rozměr, tzn. je úzce spjata s komunitním životem, plní tedy i duchovní úlohu. Lukáš těchto Sedm sice nenazývá jáhny (*diakony*), ale termín „služba“ (*diakonia*) užívá opakovaně (srov. Sk 6).

4. Církev se distancuje od judaizmu – Štěpán (Sk 6-7)

Štěpán sehrál v procesu otevírání se křesťanské víry světu nenahraditelnou roli. Byl jedním ze Sedmi (jmenovaný na prvním místě) a vynikal svým kázáním. Lukáš nám předkládá syntézu

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail:
bks@koinonia.cz
Web site:
www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

hlavních témat jeho kázání (Sk 7). Zatímco apoštolové zůstanou věrní praktikování židovského náboženství, **Štěpán tvrdě napadne chrám i oběti**. Pochopil, že nová víra by se měla vymánit z židovského pojetí bohoslužby a stát se univerzální. Jeho protivníci jej obvinili z rozvracení náboženství a zvyků, protože sami nerozlišovali mezi vlastenectvím a náboženstvím.

Z Lukášova hlediska představuje Štěpánova řeč pravého ducha evangelia, Štěpán přitom nezapírá hluboké židovské kořeny, a dokonce mluví o naplnění příslibů. I vlivem jeho kázání se silně otřásl spojení s oficiálním židovským náboženstvím. **Štěpán je ukamenován a církev pronásledována. Ti, kteří byli rozehnaní, započali misionářskou činnost v nejbližším okolí (srov. Sk 8,1-4)**. Zdá se, že pronásledování přímo zasáhlo helénisty; jejich skupina, která byla pronásledováním rozptýlena, poskytla církvi první misionáře. Nastává **druhá etapa rozšiřování církve, a to v oblastech Judska a Samařska. První etapa se týkala Jeruzaléma (srov. Sk 1,8), třetí začala založením církve v Antiochii (srov. Sk 11,20)**.

O Štěpánově smrti se vypráví jako o smrti Ježíše: umírá, odpouští hříchy svým vrahům a odevzdává se Pánu. Štěpán se stává prvním mučedníkem církve, tzn. svědkem (z řeč. martys = mučedník, svědek). **Pavel (Saul, Šavel) byl mezi těmi, kdo Štěpánovu smrt schvalovali (srov. Sk 8,1), a hlídal šaty těm, kteří ho kamenovali (srov. Sk 7,58b; 22,20)**.

Církev a její poslání za židovskými hranicemi (Skutky: 8. a 10.-12. kapitola)

1. Evangelizace Samařska

Štěpánova mučednická smrt se stane počátkem pronásledování, které vyvolá:

- rozptýlení komunity (8,1-3)
- Filip káže Samařanům (8,4-8)
- jeruzalémská církev přijímá Samařany (8,14-17)

2. Bohabojní přijímají Slovo

-etiopský dvořan (8,26-40)

Duch přivede Filipa, jednoho ze Sedmi, k člověku, který nebyl Žid ani Samařan, ale byl jiného původu. Byl to bohabojný člověk. Takto byli nazýváni ti, kteří náleželi k jiným rasám, a přijali víru v jediného Boha Izraele, aniž by se celkově integrovali. S židovským náboženstvím pouze sympatizovali, četli Písmo, účastnili se židovských svátků, ale nepodstupovali obřizku.

Filip evangelizuje etiopského dvořana, a ten přijímá křest.

-setník Kornélius a jeho rodina (10,1-11,18)

Případ Kornélius nabyvá zvláštní důležitosti, pokud jde o univerzálnost evangelijního poselství a pochopení otevřenosti církve vůči „nežidům“. Kornélius nebyl žid ani nebyl obřezaný. Židům nebylo dovoleno navštěvovat osoby neobřezané a jíst s nimi (10,28; 11,1-3). Duch připravuje na tento obrat prorockým viděním, kterého se dostalo Petrovi (10,9-16).

- Bůh volá Kornélius (10,1-8)
- Petrovo vidění (10,9-16)
- setkání Petra s Kornéliem 10,17-33)
- význam vidění (10,34-35)
- hlásání kerygmatu (10,36-43)
- vylití Ducha na Kornélius a jeho rodinu (10,44-48)
- reakce apoštolů a bratří z Judska (11,1-18)

Reakce křesťanů z Jeruzaléma nám objasňuje revoluci, kterou Kornéliův křest vyvolal. Tito věřící těžce překonávali svoje předsudky, ale přijali Petrovo vysvětlení (11,1-18). Projev Ducha byl přesvědčujícím důkazem, který otevřel brány církve také pohanům.

3. Pohané z Antiochie přijímají Slovo

-Antiochie byla po Římu a Alexandrii třetím největším městem římského impéria, hlavním městem římské provincie Sýrie. Nacházela se 500 km na sever od Jeruzaléma v pohanské zemi, kde se hovořilo řecky. Existovala zde velmi významná židovská komunita.

Evangelijní poselství bylo zpočátku určeno pouze židům. Prímým důsledkem Štěpánovy

mučednické smrti bylo založení církve v Antiochii (Sk 11,19-20).

-Někteří helénisté začali kázat evangelium také pohanům – Řekům (Sk 11,20-21); to je všeobecné **označení** pro neobřezané v protikladu k Židům. Hlásali dobrou zvěst Pána Ježíše. A opravdu místo titulu „Kristus“, který odpovídal víc židovskému očekávání, je Ježíš v hlásání pohanům označován jako „Pán“. Ježíš je Pán, který se svým povýšením na pravici Boží stává svrchovaným vládcem království (Sk 2,21.36; 7,55-56; 10,36). **Poprvé do církve vstoupili a stali se její součástí věřící pohanského původu, aniž by předtím přilnuli k židovské víře.**

-Církev v Jeruzalémě přijímá pohany (Sk 11,22-24)

Jeruzalémská církev bděla nad ostatními církevními obcemi. **Vstupem pohanů do církve vyvstal problém, zda se pohané mají podříditi Mojžíšovu zákonu a zda je židům dovoleno s nimi společně žít. Tento problém byl vyřešen na prvním jeruzalémském koncilu (Sk 15; Ga 2,1-10), nikoli bez živých diskuzí a střetů, které se budou projevovat ještě v následujících obdobích (Sk 21,17-26; Ga 2,11-14).**

Církev v Jeruzalémě poslala **Barnabáše**, levitu původem z Kypru, který, když viděl Boží milost, povzbuzoval všechny, aby v této nové zkušenosti vytrvali. **Za pomocníka si zvolil Pavla**, s nímž zůstal v Antiochii celý rok. **Právě v Antiochii byli učedníci poprvé nazváni křesťany (Sk 11,22-26). Evangelijní poselství se oficiálně stává univerzálním a dochází k definitivnímu překonání Mojžíšova zákona.**

4. Misionářská horlivost církve v Antiochii

-Barnabáš pozve Pavla, aby se podílel na antiochijské misi (Sk 11,25-26). Barnabáš vytušil velikost osobnosti neokonvertity Pavla z Tarsu. Společně dosáhnou dobrých výsledků, především propůjčí hlas novým naléhavým požadavkům, takže církev z Jeruzaléma jim svěří evangelizaci pohanů.

Nová skupina se odliší od ostatních tím, že přijme i nové jméno, které bude definitivní: křesťané (pozn. doslova „Kristovci“, nesouvisí tedy se slovem „křest“).

-Antiochijská církev pomůže židokřesťanům z Jeruzaléma, které postihl hlad. Jejich pomoc je znamením bratrské pospolitosti, která spojovala jednotlivé církve (Sk 11,27-30), a současně uznáním „mateřství“ Jeruzaléma.

Církev v Antiochii se sama stane misionářskou (Sk 13,1-4). Vyšle Barnabáše a Pavla na misie. Ti se nejprve pustí do evangelizace židů, ale vlivem jejich odmítavého postoje obrátí svou pozornost k pohanům (Sk 13,44-49). V popředí stojí vždy iniciativa Ducha, který komunitu vede skrze těžkosti a charismatické dary k tomu, aby se v hlásání evangelia otevřela světu (Sk 13,2). Právě v antiochijské církvi je zřejmá přítomnost proroků a učitelů, tedy zastoupení charismatických darů. Během slavení bohoslužby zaznívá prorocké slovo. Užívání tohoto termínu je zrovnoprávněním běžných modliteb křesťanů s obětní bohoslužbou Starého zákona. Znamená to postupné překonávání kultovních židovských zvyků a odloučení se od nich.

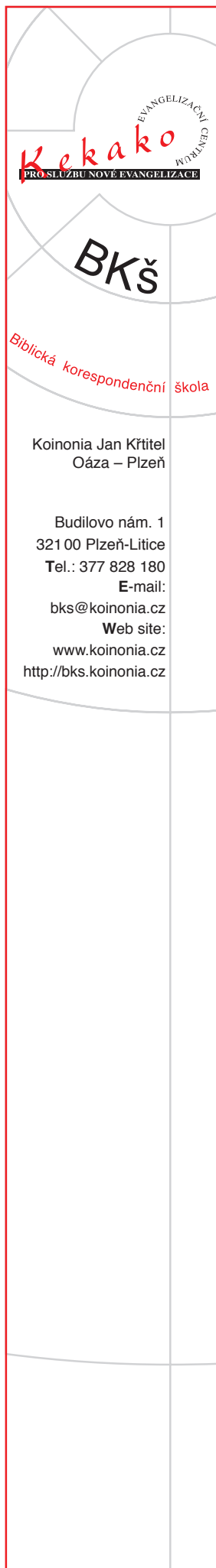
Petrova apoštolská činnost

Postava Petra je ve Skutcích vymezena dvěma shromážděními: shromážděním, na němž je zvolen Matěj, a koncilem v Jeruzalémě.

Ve volbě Matěje je iniciativní právě Petr – musí být doplněn počet dvanácti apoštolů podle Ježíšova ustanovení, tedy nalezena náhrada za Jidáše. Apoštol má být podle Petra svědkem a tím, kdo byl s ostatními apoštolů a Ježíšem od křtu Janova až po Ježíšovo nanebevstoupení.

Rovněž na **jeruzalémském koncilu** zaujímá Petr důležité místo. Zdůrazní, že jsme spaseni Pánovou milostí, nikoli dodržováním zákona (Sk 15,7-12). Připomene přitom svou zkušenost s Kornéliem. Po tomto jeho vystoupení se ujímá slova Jakub, bratr Páně, který Petrova slova potvrdí a stanoví některá praktická pravidla (Sk 15,13-21). Jakub zde sehrál důležitou úlohu, zvláště v diskuzi týkající se místních problémů udržování společenských styků s pohany (Sk 15,1.20). Zdá se, že Jakub situaci urovná, a dopis apoštolů se omezí na uvedení základních bodů jeho prohlášení (Sk 15,19.22-29). **Je pravděpodobné, že v tomto období Jakub zaujímal v jeruzalémské církvi vedoucí postavení (Sk 12,17), aniž by se tím něco ubíralo Petrově službě. Právě Petr zakročil a vyjasnil problematiku.**

Jakubovy výhrady označují přesný původ hádky – byla obřadního charakteru. Co lze vyža-

dovat od pohanokřesťanů, aby se s nimi mohli židokřesťané stýkat a nedošlo k zákonné nečistotě? Ze všech zákonů o čistotě chtěl Jakub zachovat pouze ty, jejichž náboženská hodnota se jevila univerzální: zákaz jíst maso obětované modlám, maso zadušených živočichů a požívání krve a uzavírání nezákonných svazků (Sk 15,19-21).

Jakub stál v čele jeruzalémské církve, kterou tvořili židokřesťané, a byl tedy k těmto otázkám vnímavý (Sk 21,17-25).

1. Původ poslání

První kázání židům se odehrálo v den letnic. Petr s jedenácti vybízí k obrácení, k přijetí křtu a daru Ducha (Sk 2,14-40). **Křtem Kornélia oficiálně zahájí kázání pohanům** (Sk 10,1-11,17), i když Filip ze skupiny Sedmi již pokřtil etiopského dvořana (Sk 8,26-40). Mezi těmito dvěma inauguracemi se vydají Petr a Jan do Samaří, aby darem Ducha potvrdili Filipovu evangelizaci. Jasný příklad toho, že apoštolskou službu charakterizovalo potvrzení skrze dar Ducha, který byl předáván vkládáním rukou (Sk 8,14-17).

Petr má v církvi autoritu a udržuje si rozhodující vedoucí pozici (Sk 1,15; 2,14; 3,3-8.12; 4,8; 5,1-3.15.29; 8,20; 9,32.38; 10,5.46-47; 11,4.17-18; 12,5; 15,6-7; Ga 1,18-19; 2,7-9.14).

2. Petr jako obraz Krista

Ve Skutcích se o Petrovi mnoho nedozvídáme ani se zde nepopisuje závěr jeho života.

Ve **12. kapitole** však Lukáš zdůrazňuje jeden příběh **pojednávající o Petrově zatčení a zázračném osvobození.**

Petr je zatčen králem Herodem, uvržen do vězení, jež je hlídáno vojáky stejně jako Ježíšův hrob (J 18,12; Mt 27,66). A jako při zmrtvýchvstání se zjeví anděl (Mt 28,2), který Petra vyvede z vězení, takže projde nepozorovaně až k bráně města. Služka Rodé ho poznává, zatímco se všichni ti, kteří jsou shromážděni v domě Marie, matky Jana, modlí, dveře mu však hned neotevře. Aniž by ho viděla, z radosti nad tím, že slyší jeho hlas, běží, aby to všem v domě oznámila. Ostatní pochybují o pravdivosti jejího svědectví, jako když apoštolové neuvěřili svědectví žen o Ježíšově zmrtvýchvstání (Mt 28,7-8; Mk 16,10-11; L 24,11). Když se Petr konečně ocitá před nimi, jsou ohromeni, tak jako když před apoštoly stanul vzkríšený Ježíš (L 24,37; Mt 28,17). Petr s nimi jako Ježíš s apoštoly zůstává a posílá je, aby dříve, než se odebere jinam, zvěstovali Jakubovi a bratřím, co se stalo (Mk 16,7; J 13,36).

Lukáš konfrontuje postavu Petra s postavou Ježíše – Petr symbolickým způsobem prožívá Ježíšovu smrt a zmrtvýchvstání.

Pavlova první misijní cesta (Sk 13-14)

K rozhodujícímu posunu v expanzi církve dochází v Malé Asii. Právě Duch svatý si během bohoslužby v antiochijské církevní obci vyžádá Barnabáše a Saula pro dílo, ke kterému je povolal (Sk 13,2-3). Svěření **Pánově milosti** (srov. Sk 14,26; 15,40) skrze vkládání rukou jsou tyto dva vyvolení poslání na misijní cestu. Vkládáním rukou je vyprošována pro tyto dva misionáře milost Boží, současně je toto gesto znamením iniciativy Ducha svatého a jeho přítomnosti na této cestě. Barnabáše a Saula si vyvolí a vyšle sám Duch (Sk 13,2.4 – pozn. proto má zde vkládání rukou jinou hodnotu než ve Sk 6,6, kdy apoštolové oněch Sedm uvedou do úřadu).

Saul zpočátku Barnabáše doprovází. Oba se vydají na Kypr, místo, odkud pocházel Barnabáš, a zde začínají hlásat evangelium v židovských synagogách. **Od 9. verše 13. kapitoly bude Saul Lukášem nadále nazýván Pavel, tj. jméno dané po řecko-římském způsobu. A od verše 13 se právě on stává vůdcem misijní cesty, zaujímá první místo.** Na své cestě měli s sebou jako pomocníka Marka, Barnabášova bratrance, který se od nich však velmi záhy odloučí a stane se příčinou rozdělení mezi Pavlem a Barnabášem na samém začátku druhé misijní cesty.

Volba dvou misionářů, k níž došlo během bohoslužby skrze prorocké slovo, a jejich bezprostřední vydání se na cestu též poukazuje na to, že církev v Antiochii uzrála k tomu, aby mohla podniknout misionářskou cestu, a že se misionářská problematika stala v této komunitě velmi naléhavou.

V Pisidské Antiochii pak nastane v tomto misijním úkolu rozhodující a jasný obrat. Až do té doby Pavel a Barnabáš hlásali Slovo hlavně židům – kázali v synagogách. **Avšak po odmítnutí židů v Antiochii směle prohlásili: „Vám židům mělo být slovo Boží zvěstováno nejprve. Protože je odmítáte, a tak sami sebe odsuzujete k ztrátě věčného života, obracíme se k pohanům.“ (Sk 13,46)** Po svém návratu do Antiochie Syrské „shromáždili

církev a vypravovali, co všechno skrze ně Bůh učinil a jak i pohanům otevřel dveře víry.“ (Sk 14,27) Podle Lukáše to byl účel misijní cesty.

Na této cestě Pavel objeví své povolání. Zkušenost ho přesvědčí, že **věřící pohané musí být přijati do křesťanské komunity, aniž by byli nuceni nechat se obřezat a dodržovat židovský zákon.** I když on sám byl stoupencem nejneústupnější židovské sekty, sekty farizejské, cítí se nyní být zvláštním způsobem spojen s pohany, takže přijme od „sloupů církve“ poslání být apoštolem pohanů (Ga 2,9).

Kvůli svému přesvědčení se v Antiochii střetne se židy pocházejícími z Judska, zastánci požadavku, aby se i pohané podřídili mojžíšskému zákonu (Sk 15,1). **Ostrá diskuze** vedla k rozhodnutí odebrat se do Jeruzaléma, aby se věc projednala s apoštoly a staršími. Proto byl **v Jeruzalémě svolán první církevní koncil, který měl obrovský význam (Sk 15,2-6). Řešení pronesené Petrem a Jakubem potvrdilo Pavlovo a Barnabášovo působení (Sk 15,7-35).**

Jeruzalémský koncil (r. 49-50) znamenal pro život prvotní církve důležitou etapu. Spása přichází skrze milost Ježíše a Bůh vydal svědectví ve prospěch pohanů tím, že jim udělil Ducha svatého jako židokřesťanům, když očistil jejich srdce vírou; Bůh nečiní mezi židy a pohany rozdíl.

V tom spočívá univerzálnost Ježíšova poselství: „Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi. Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal. A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.“ (Mt 28,18-20) „...dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země.“ (Sk 1,8) A Duch je skutečným protagonistou mise, tím, kdo církev přivádí k celé pravdě: „Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl.“ (J 14,26) A „... jakmile však přijde on, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy, neboť nebude mluvit sám ze sebe, ale bude mluvit, co uslyší. A oznámí vám, co má přijít. On mě oslaví, neboť vám bude zvěstovat, co přijme ode mne.“ (J 16,13-14)

Pavel a jeho poslání mezi pohany

Také Pavlovi se dostávalo pochopení Božího plánu postupně. Důkazem o tom jsou jeho svědectví, v nichž uvádí, že své poslání chápe jasněji díky zjevením, kterých se mu dostalo: Sk 16,6-10 a Sk 22,6-22 a Ef 2,13-22; 3,3.

Kapitola 9 Skutků vypráví o Pavlově obrácení.

1. Pavlův životopis

K Pavlovu životopisu můžeme uvést některé citace: Sk 8,1-3; 9,1-30; 18,1-4; 21,39; 22,3-28; 26,1-23; Ř 11,1; 2 K 11,22-28; Ga 1,13-14; Fp 3,5-6.

Pavel se narodil v Tarsu v Kilikii, byl od narození žid a římský občan, vychován ve farizejské sektě v Jeruzalémě ve škole slavného Gamaliela, stal se znalcem židovského náboženství v diaspoře i v Judsku. Nebyl svědkem velikonočních událostí a s velkou pravděpodobností nepoznal Ježíše podle těla (srov. 2 K 5,16); ve svých spisech nikdy nedává najevo, že by byl jejich přímým svědkem nebo alespoň zúčastněným.

Pavel s vůdci židů sdílí pohrdání mesianizmem křesťanů, kteří za Mesiáše prohlašovali Ježíše z Nazareta. Nepřijímá jeho zmrtvýchvstání a jeho povýšení. Navíc nemůže tolerovat Štěpánova slova svědčící o neužitečnosti chrámu a mojžíšského zákona. Křesťané se tak pro něj stávají nebezpečnou skupinou, kterou je třeba zničit. **Pavel patří k nejaktivnějším pronásledovatelům církve. Schvaloval Štěpánovu smrt a byl při jeho kamenování.** S přesvědčením, že vymýcením nového učení plní Boží vůli, vyhledával křesťany také v jiných městech. Na základě doporučujících listů od velekněze získal pověření přivést v poutech muže i ženy, kteří se hlásili ke Kristovu učení (Sk 9,1-2), aby tak zastavil jeho šíření. Damašek byl jedním z těch měst, do nichž se odebral, aby se křesťanů zmocnil.

Při vykonávání této mise se setká Pavel s Ježíšem. To zcela změní další průběh jeho života. Jeho obrácení se datuje kolem roku 36.

2. Pavel se setkává s Ježíšem

Ve Sk 9,3-19; 22,6-16; 26,9-23 máme o tomto setkání záznamy. Dvakrát o tom vypravuje samotný Pavel. Všechny tři záznamy se v hlavních bodech shodují. Pavel se vydává na cestu do

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail:
bks@koinonia.cz
Web site:
www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

Damašku s rozhodnutím vyhladit zde žijící křesťany, když tu ho náhle obklopí světlo, které ho srazí na zem, a ozve se Ježíšův hlas: „Proč mě pronásleduješ?“ (Sk 9,4; 22,7; 26,14). Pavel je zcela proměněn – jeho židovské naděje jsou mylné, pravý Mesiáš je Ježíš! **Pavel, jenž křesťanskou víru nenáviděl, se stane jejím obhájcem a hlasatelem.** Od nynějška bude celý jeho život ovládnán Kristem, který se mu zjevil na cestě do Damašku.

Po tomto setkání Pavel v cestě do Damašku pokračuje oslepen tímto světlem a zůstane zde tři dny bez jídla a pití (srov. Sk 9,9). Pán pošle Ananiáše, aby byl Pavlovi znovu navrácen zrak, aby byl naplněn Duchem svatým a přijal křest. Pán mu zjeví, že se stane jeho vyvoleným nástrojem, který ponese Pánovo jméno národům, králům a synům izraelským, a co všechno bude muset pro jeho jméno podstoupit (srov. Sk 9,10-19).

V Damašku začíná jeho křesťanský život odvážným hlásáním Ježíšova jména v synagogách (srov. Sk 9,19b-25).

Z porovnání různých úryvků (Sk 9,22-30; Ga 1,18-2,2) lze vyvodit, že Pavel z důvodu pronásledování pobyl v Damašku jen krátkou dobu, krátce navštívil Arábii (pravděpodobně v blízkosti Damašku) před nebo po zmíněném pronásledování. Následně stráví jedenáct let v Kilikii v Tarsu, s největší pravděpodobností jako neznámý křesťan. Sem pro něj přijde Barnabáš (Sk 11,25).

3. Pavel misionář

Pavel hodně cestoval a na cestách musel čelit různým nebezpečím, nepřízní počasí i těžkostem vyplývajícím z poslání, jak sám dosvědčuje v 2 K 11,23-28, a to ani nerozvádíme dlouhá a častá období, která strávil ve vězení. To vše obnášelo vynaložení značného fyzického i duchovního úsilí.

Většinou se uvádějí **tři velké Pavlovy misijní cesty. Všechny začínají v Antiochii. Čtvrtá cesta je vlastně jeho deportací z Jeruzaléma, přes Cesareu až do Říma.**

První cesta: Kypr, Pamfylie, Pisidie, Lykaonie, návrat do Antiochie (Sk 13-14).

Problém obřizky obrácených pohanů – koncil v Jeruzalémě (Sk 15,1-29; Ga 2,1-10).

Druhá cesta: Sýrie, Kilikie, Lykaonie, Galácie, Frygie, Mysie, Makedonie (Filipy, Tesalonika), Achaia (Athény, Korint), návrat do Antiochie přes Efez, Jeruzalém (Sk 15,41-18,22).

Třetí cesta: Galácie, Frygie, Asie (zůstane dva roky v Efezu), Makedonie, Achaia (zimou stráví v Korintu). Návrat do Jeruzaléma přes Makedonii, Mysii (Troas), Asii (Milét), Týr a Cesareu. Uvěznění v Jeruzalémě (Sk 18,23-23,11).

Čtvrtá cesta: z Jeruzaléma přes Cesareu (zde stráví dva roky), následuje plavba do Říma přes Maltu, Syrakusy, Regium a Puteoli (Sk 23,23-28,31).

Na základě některých chronologických dat docházíme k důležitým údajům. V r. 51 se Pavel setkává s prokonzulem Gallionem v Korintu. Máme-li to na paměti, lze datovat **jednotlivé misijní cesty následovně: první do let 46 až 48; druhou do let 49 až 52; třetí do roku 53 až 58; poslední cesta pak proběhla v letech 59 až 60, kdy se Pavel dostal do Říma.**

Mluví se také o další možné cestě (Ř 15,28) a o dalším uvěznění v Římě, kde podstoupil mučednickou smrt v r. 67.

4. Pavel a judaisté

Největší potíže Pavlovi budou působit jeho soukmenovci, tj. židé. Problém se vyhrotí kvůli judaistickým tendencím projevujícím se v křesťanské komunitě neústupností toho náboženského proudu, který tvrdí, že obřizka a zachovávání mojžíšského zákona jsou nezbytné ke spáse.

Po zrodu církve první skupina věrně dodržuje zákon a dochází do chrámu. Zastánci tohoto trendu pokračují v tom, co konal Ježíš; jsou tedy dobrými židy. Ještě nepochopili, že v Ježíši byl zákon překonán. Oni hlásali Ježíše zmrtevýchvstalého jako naplnění příslibů, ale nezaznamenali pokles důležitosti zákona. Spása je dílem Kristovy milosti skrze víru a nemá svůj původ v zachovávání zákona.

Problém vyvstal ve chvíli, kdy bylo evangelium hlášáno mimo židovské prostředí. Musí se obrácení pohané podřídít Mojžíšovu zákonu a především přijmout obřízku?

Rozeznáváme **tři pozice**:

a) Judaisté v pravém slova smyslu – pro ně je obřízka nezbytnou podmínkou ke spáse jak žida, tak pohana. Je to tendence křesťanů z řad farizeů, o níž je řeč ve Sk 15,5.

b) Umírněnější judaisté – obrácení ze židovství, kteří zachovávají hlubokou úctu k Mojžíšovu zákonu a považují obřízku za normální pro ty, kteří pocházejí ze židovského prostředí. Jsou však ochotni připustit, že tento obřad není nutné vyžadovat od pohanů. Tudíž obřízka není nutná ke spáse. To byla pozice Jakuba, bratra Páně (Sk 15 a 21,21-26).

c) „Liberálové“ – zastoupeni Pavlem, ti považují problém obřízky za překonaný, i když jsou v podstatě za jedno s Jakubem, protože v Kristu není ani žid, ani pohan (srov. Ga 3,28). Mojžíšův zákon patří minulosti, protože byl pouhou přípravou.

Právě díky prvnímu koncilu v Jeruzalémě si církev definitivně uvědomí, že je zde pro celý svět. To ji opravňuje uvádět toto nové přesvědčení do praxe – nést evangelijní poselství až na sám konec země. **Z Lukášova pohledu je Pavel apoštolem pohanů, pověřeným přinášet evangelium celému světu.** I když tak možná činili i ostatní apoštolové, Pavel se díky svým listům a pochopení novosti evangelia stává jeho oficiálním mluvčím.

ÚKOLY

**Cvičení 1 – 4 zpracujte písemně a zašlete k opravě,
úlohy 5, 6, 7 slouží jako podněty k osobnímu zamyšlení a vypracování!**

1. Srovnajte dle uvedených úryvků vyprávění o Pavlově obrácení a vypište společné prvky: Sk 9,1-30; 22,4-21; 26,9-18.

2. Srovnajte tři promluvy ze Skutků 3,12-26; 7,1-53; 13,16-41 a uveďte společné body a nejvýraznější odchylky.

3. Srovnajte Ježíšovu a Štěpánovu smrt. Vyhledejte a vypište společné body.

4. Potvrďte, nebo vyvráťte následující tvrzení (odpovězte ano – ne):

- a) Pavel se nazývá apoštol, protože poznal Ježíše a přijal poslání hlásat zmrtevýchvstání.
- b) Koncilem se všechny problémy s židy vyřešily.
- c) Pavel tvrdil, že obřezaní se nemohou stát křesťany.
- d) Jakub byl během koncilu nejvyšším představeným jeruzalémské církve.

5. O jakých problematických otázkách jednal první jeruzalémský koncil?

6. Dle následujících citací chronologicky sestavte Pavlův život:

- Sk 21,29; 22,3; 22,28; Ř 11,1; 2 K 11,22-23; Ga 1,11-14; Fp 3,5-9

7. Napište krátké Pavlovo *curriculum vitae* (životopis) před a po jeho obrácení.